SUB | NIEDERSÄCHSISCHE STAATS- UND UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK GÖTTINGEN

Werk

Titel: Herbarium Amboinense, plurimas conplectens arbores, frutices, herbas, plantas ter...

Jahr: 1741

Kollektion: Zoologica

Werk Id: PPN369546628

PURL: http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PID=PPN369546628|LOG_0161

OPAC: http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=369546628

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.
Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.
Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

CAPUT VIGESIMUM NONUM.

Novella Repens. Baru Tali.

NOvella repens ſeu Baru, pigra eſt arbor, truncum gerens vix hominem craſſum, qui nunquam ſeſe erigit, ſed procumbit in terra, raro rectus, ſed plurimum incurvus eſt & in arcum ſinuatus, ita ut ſæpe tantum occupet locum, quantus domui ſufficeret. Ejus cortex eſt lentus & mucoſus, uti in præcedente, eſtque craſſiſſimus & mucoſiſſimus omnium *Baru* ſpecierum. Lignum eſt album, fungoſum, & leve, in vetuſtis vero truncis ejus cor ſeu medulla eſt fuſca vel cinerea, ruffis ac luteis maculis diſtincta.

Procumbens hic truncus undique radices emittit craſſos ac fibras in terram, & ſurſum plurimos erectos ramos. Folia vulgaris ſunt formæ, ſed multo majora, novem nempe vel decem pollices lata, octo longa, infra auriculata auribus ſibi mutuo incumbentibus & petiolum obtegentibus, qui rotundus, tenuis, & decem pollices longus eſt: Vetuſta autem folia ſeptem modo pollices lata ſunt, & ſex longa, novem nervis per ſuperficiem donata, qui prope petiolum concurrunt, quum vulgaris Baru folia ſeptem modo conſtent nervis, ſuntque inferius magis albicantia, quam in vulgari.

Flos priori ſimilis eſt, vel paulo magis oblongus, ad oras flaccidior, nec ita ample extenditur vel aperitur quam vulgaris, ſed clauſus eſt inſtar crateris, coloris flavi, in fundo autem obſcure rubentis, quod externe non ita apparet, ac in vulgari.

Semper creſcit in locis planis, in collibus frigidiuſculis, vel ad ripas aquarum, ubi elegantem format arcum, in præruptis vero & inæqualibus locis non longe excreſcit.

Nomen. Latine *Novella Repens.* Malaice *Baru Tali,* quum inſtar craſſi rudentis in ſolo decumbat. Amboinice *Haru Paracca*, h. e. *Novella ſecretorum*, quum arcu ſuo & erectis ramis ſecretum referat locum, alii autem illam vocant *Haru Palacca*, h. e. *Novella Excellens*, quum maxima gerat folia.

Uſus. Ex cortice primo fila duci poſſunt uti ex illo prioris. Juniora folia contrita & capiti illinita ardorem ſedant in febribus ardentibus & Cephalalgia. Lignum ad leves adhibetur poſtes, ſi rectum ſit, uti & ob levitatem ad ligna fluctuantia, quæ navigiis alligantur, ut melius aquæ innatent.

XXIX. HOOFTSTUK.

De kruipende Nieuwblad-Boom.

DE Novella Repens *of kruipende Baru is een luyen boom, gewinnende een ſtam, ſchaars een man dik, die noit over eind ſtaat, maar legt zig plat neder op de aarde, zelden regt uitſchietende, maar meeſt krom, en in een kring geboogen, beſluitende dikwils een plaats zo groot, dat 'er een huis in ſtaan kan. Den baſt is taai en ſlymerig, als aan de voorige, zynde dit de dikſte en ſlymerigſte ſchorſſe van alle* Baru *geſlagten, het hout is wit, voos, en ligt, doch aan de oude ſtammen krygt het mede een bruin of graauw hert, met geele of roſſe plekken.*

Dezen liggenden ſtam ſchiet over al veele dikke wortels of vazelingen in de aarde, en over eind veele regte takken. De bladeren zyn van fatzoen, als de gemeene, doch veel grooter, te weten, negen en tien duimen breed, acht dito lank, achter met twee ronde ooren, die over malkander ſlaan, en den ſteel bedekken, die rond, dun, en mede tien duimen lank is, de oude bladeren zyn maar zeven duimen breed, en zes lank, met negen zenuwen in de ronte doortoogen, achter by den ſteel t'zamenſtootende, daar de gemeene Baru maar zeven heeft, van onderen witter dan de gemeene.

De bloeme is mede als aan de gemeene, of wel zo lang, en aan de kanten ſlapper, zy opend haar zo veel niet, als de gemeene, maar blyft geſlooten, als een bekertje, van coleur ligt-geel, op den grond een weinig bruin-rood, het welk men van buiten zo niet en ziet, als aan de gemeene.

Hy waſt altyd op vlaktens, die in de koele valeyen, of aan de kanten van de wateren zyn, daar by dan een moye kring maakt, maar op ſtyle of oneffene plaatzen word hy niet lang.

Naam. *In 't Latyn* Novella Repens. *Op Maleyts* Baru Tali: *om dat het als een dik Kabeltouw op de grond leid. Op Amboins* Haru Paracca, *dat is,* Novella Secretorum, *om dat hy met zyn kring, en overeind ſtaande takken, een ſecreete plaats verbeelt, doch andere noemen het* Haru Palacca, *dat is,* Novella Excellens, *om dat het de grootſte bladeren heeft.*

Gebruik. *Van de ſchorſſe kan men voor eerſt touwen ſpinnen, gelyk uit die van het voorige. De jonge bladeren gevreeven, en op het hooft geſmeert, verkoelen den brand in heete koortzen, en hooft-pyn. Het hout werd tot ligte ſtylen gebruikt, als men het regt krygen kan, als mede wegens zyn ligtigheid tot de vlothouten, die men aan de praauwen bind, om te beter op het water te dryven.*

OBSERVATIO.

Hujus arboris nullam inveni figuram, neque etiam ſubſequentis, quæ tam ex Hort. Malab. Figuris, quam ex auctoris noſtri deſcriptione intelligi & concipi poterunt: Harum vero arborum ſpecies obiter memorantur a *Valent. pag.* 217. in *Amboinæ deſcriptione.*

AANMERKING.

Van deeze nog van de volgende boom heb ik geen figuur in dit werk gevonden, welke of uit de Hortus Malabaricus ligtelyk kunnen aangevult, of uit de beſchryving van onzen Auteur ligt verſtaan werden. Verders zyn de zoorten van *Daun-Baroe* of nieuw bladt by *Valent. p.* 217. ter loops vermeldt.